

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο

Ενότητα 6: Παρασιτοειδή εντόμων Β

Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα
Καθηγήτρια Εντομολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τμήμα: Τεχνολόγων Γεωπόνων
Τίτλος Μαθήματος: Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία
Εργαστήριο
Ενότητα 6: Παρασιτοειδή εντόμων Β

Όνομα Καθηγητή: Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα
Βαθμίδα Καθηγητή: Καθηγήτρια
Άρτα, 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Παρασιτοειδή εντόμων Β

Σκοποί ενότητας

- Αναγνώριση των κυριότερων παρασιτοειδών των εντόμων, εχθρών των καλλιεργειών; Εστίαση στην Τάξη Hymenoptera των φυσικών εχθρών.

Περιεχόμενα ενότητας

- Παρασιτοειδή εντόμων-Hymenoptera.

Παρασιτοειδή εντόμων-Hymenoptera

Chalcidoidea

- Αποτελεί την Υπεροικογένεια που περιλαμβάνει τις Οικογένειες (16), οι οποίες έχουν συμβάλει περισσότερο στη βιολογική καταπολέμηση
- Παρασιτοειδή ενάντια Coccinellidae, Coleoptera, Diptera
- Πολλά είδη από τις Οικογένειες Encyrtidae & Aphelinidae έχουν χρησιμοποιηθεί πολύ συχνά στη βιολογική καταπολέμηση
- Πρόσθιες πτέρυγες με πτωχή νεύρωση, συνήθως κεραίες με λιγότερα από 13 άρθρα και μήκος σώματος <5 mm

Chalcidoidea

- **Leucospidae:** μερικά είναι παρασιτοειδή προνυμφών σφηκών και μελισσών
- **Chalcididae:** πολλά είδη προσβάλλουν νύμφες Lepidoptera & Diptera; Το *Brachymeria intermedia* έχει εισαχθεί επιτυχώς σε πολλές περιοχές
- **Eurytomidae:** μερικά είδη είναι φυτοφάγα και μερικά παρασιτοειδή; Τα παρασιτοειδή προσβάλλουν άλλα έντομα μέσα σε κηκκίδες, στελέχη ή σπόρους
- **Torymidae:** μερικά είδη είναι παρασιτοειδή εντόμων, που προκαλούν κηκκίδες (Cynipidae & Cecidomyiidae)

Chalcidoidea

- **Pteromalidae:** υποοριακό & μεθοριακό νεύρο καλώς ανεπτυγμένο, οριακό μετρίως
- Διακρίνεται στις Υποοικογένειες Spalanginae, Cleonyminae, Microgasterinae & Pteromalinae
  - **Spalangiinae:** είναι παρασιτοειδή νυμφών Diptera και έχουν εισαχθεί σε διάφορες χώρες για μαζικές εξαπολύσεις
  - **Cleonymidae:** είναι παρασιτοειδή ξυλοφάγων Coleoptera
  - **Microgasterinae:** είναι παρασιτοειδή αρκετών Diptera (Agromyzidae, Cecidomyiidae, Tephritidae, Antomyiidae)
  - **Pterolaminae:** είναι παρασιτοειδή Lepidoptera, Coleoptera, Diptera & Hymenoptera

Chalcidoidea

- **Eucharitidae:** είναι παρασιτοειδή μυρμηγκιών
- **Perilampidae:** είναι υπερπαρασιτοειδή ή παρασιτοειδή Lepidoptera
- **Tetracampidae:** είναι παρασιτοειδή ωών Chrysomelidae Coleoptera & Diprionidae Hymenoptera ή προνυμφών Agromyzidae

Chalcidoidea

- **Eupelmidae:** διακρίνεται στις Υποοικογένειες Calosotinae, Eupelminae, Metapelmatinae
  - **Calosotinae:** προσβάλλουν έντομα εντός του στελέχους ή ξύλου
  - **Eupelminae:** ωοπαρασιτοειδή διαφόρων εντόμων ή υπερπαρασιτοειδή
  - **Metapelmatinae:** παρασιτοειδή ξυλοφάγων εντόμων και Cecidomyiidae

Chalcidoidea

- **Encyrtidae (1):** είναι πολύ σημαντικά στη βιολογική καταπολέμηση; Τα Encyrtidae μαζί με τα Aphelinidae συνθέτουν το 50% του συνόλου των επιτυχών εισαγωγών για τη βιολογική καταπολέμηση εντόμων
- Οριακό νεύρο βραχύ και συνήθως το μήκος του δεν είναι μεγαλύτερο από 3-4 φορές το πλάτος του; Το οριακό νεύρο μικρότερο και από το στιγματικό ή μπορεί να είναι υπό μορφή τελείας
- Το πρόνωτο είναι ορατό και το μεσόσκουτο διαφέρει επειδή φέρει αύλακες

Chalcidoidea

- **Encyrtidae (2):** Πολλά είδη εντόμων και άλλων αρθροπόδων προσβάλλονται από είδη αυτής της Οικογένειας, όπως κοκκοειδή, ψευδόκοκκοι, ωά ή προνύμφες κολεοπτέρων, λεπιδοπτέρων και διπτέρων, προνύμφες υμενοπτέρων, ωά ή προνύμφες νευροπτέρων, ωά ορθοπτέρων, αράχνες και κρότωναες
- Το *Epidinocarsis Iopezii* αντιμετώπισε επιτυχώς τον ψευδόκοκκο *Planococcus manihoti* στο φυτό μανιότη (ή ταπιόκα, *Cassava*) στην Αφρική

Chalcidoidea

- **Signiphoridae:** μερικά είδη είναι παρασιτοειδή Diaspididae και άλλα υπερπαρασιτοειδή κοκκοειδών, μερικά παρασιτοειδή αλευρωδών
- **Mymaridae:** όλα είναι ωοπαρασιτοειδή εντόμων αρκετών Τάξεων (Orthoptera, Hemiptera, Homoptera, Psocoptera, Coleoptera & Diptera); Έχουν χρησιμοποιηθεί για εισαγωγές (π.χ. το *Anaphes flavipes* για την αντιμετώπιση του *Oylema melanopus*)

Chalcidoidea

- **Aphelinidae:** είναι πολύ σπουδαία Οικογένεια και περιλαμβάνει παρασιτοειδή κοκκοειδών, ψευδοκόκκων, αφίδων, αλευρωδών, ψυλλών και ωών διαφόρων Οικογενειών (*Aphelinus*, *Aphytis*, *Encarsia*)
- Ελαφρώς χιτινισμένα, **κίτρινη κοιλία**, ασθενές μεταλλικό χρώμα (συνήθως μαύρο), μήκος σώματος ~2 mm
- Οριακό νεύρο επίμηκες, μεθοριακό & στιγματικό μικρά
- Κεραίες μέχρι 6 άρθρα (σπανίως 7-9); Τα θήλεα το πολύ 4 άρθρα μεταξύ μίσχου και ροπάλου, το άρρεν διαφέρει με το ευδιάκριτο ρόπαλο
- Πρόνωτο μικρότερο από το μεσόσκουτο, το οποίο φέρει ευδιάκριτες αυλακώσεις
- Προκνημική προεξοχή μικρή και κεκαμμένη; Ταρσοί έως 5 τμήματα

Chalcidoidea

- **Trichogrammatidae (1):** όλα είναι παρασιτοειδή ωών
- Ελαφρώς χιτινισμένα, μήκος κεραίας (3-7 άρθρα; 1-5 άρθρα στο ρόπαλο) μικρότερο από το μήκος κεφαλής+θώρακα
- Ύπαρξη σμηρίγγων επί της μεμβράνης της πρόσθιας πτέρυγας, ευθύγραμμη, ακτινοειδής
- Συνήθως διαφέρει στο μεθοριακό νεύρο, οριακό μικρό και στιγματικό σχετικώς επίμηκες
- Είδη όπως το *Trichogramma minutum* & *T. Pretiosum* έχουν χρησιμοποιηθεί ευρέως σε προσπάθειες βιολογικής καταπολέμησης ειδών Lepidoptera με τη μέθοδο της μαζικής παραγωγής και εξαπόλυσης

Chalcidoidea

- **Trichogrammatidae (2):** πολύ μικρά, που παρασιτούν κυρίως ωά Λεπιδοπτέρων των οικογενειών Noctuidae, Tortricidae και Pyralididae
- Κατά την απόθεση του ωού τους στο ωό των Λεπιδοπτέρων, εκκρίνουν τοξική ουσία που εμποδίζει την εξέλιξη του ωού-ξενιστή
- Περνούν τα στάδια προνύμφης και νύμφης εντός του ωού, όπου διαχειμάζουν υπό μορφή νύμφης
- Δραστηριοποιούνται από το Μάιο μέχρι τον Αύγουστο, έχουν πολλές γενεές και έτσι βρίσκονται πάντα στις καλλιέργειες που υπάρχουν λεπιδόπτερα

Chalcidoidea

- **Eulophidae (1):** είναι μεγάλης σπουδαιότητας Οικογένειας στη βιολογική καταπολέμηση άλλων εντόμων (παρασιτοειδή κοκκοειδών, θριπών, κολεοπτέρων, λεπιδοπτέρων, διπτέρων, υμενοπτέρων)
- Μερικά είδη παρασιτούν υπονομευτές φύλλων & υπονομευτές ξύλου
- Ελαφρώς χιτινισμένα, μεταλλικό χρώμα και ο θώρακας χωρίζεται από την κοιλία με λεπτό μίσχο
- Κεραίες έως 8-10 άρθρα (θήλεα με ευδιάκριτο ρόπαλο)

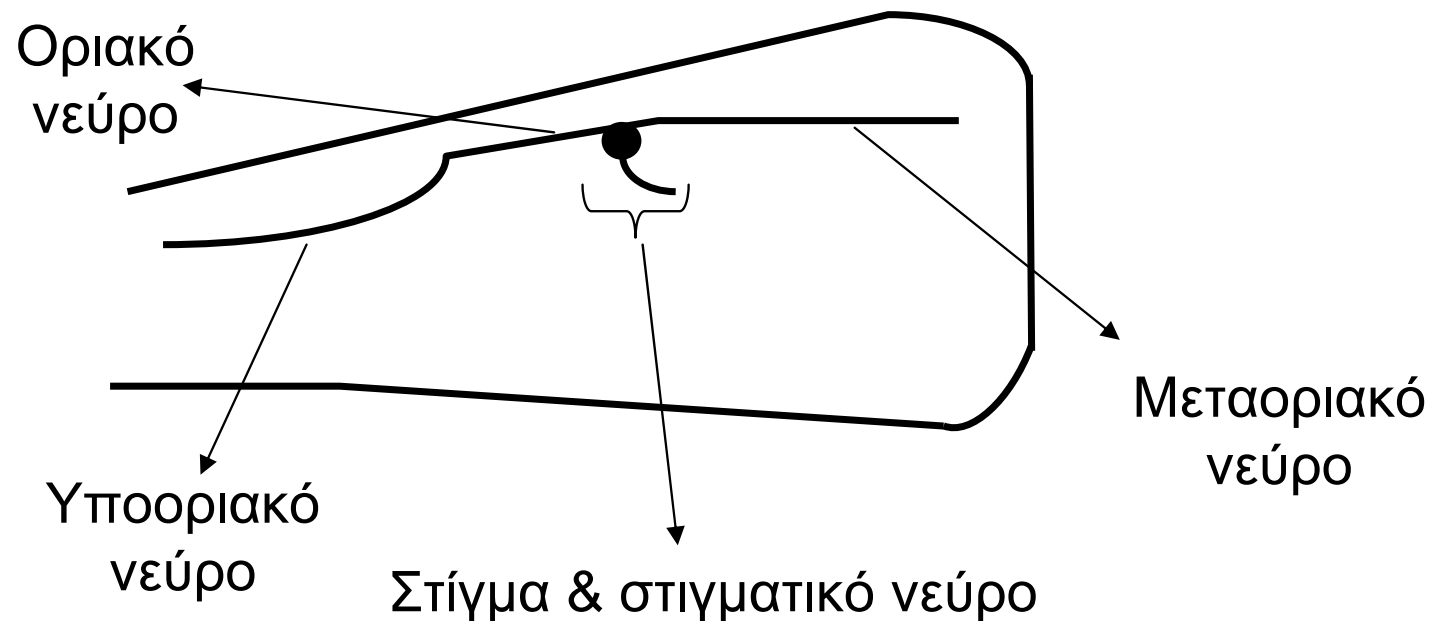
Chalcidoidea

- **Eulophidae (2):** ανώτερος οριακός στερνοπλευρικός σκληρίτης, τριγωνικός και ευδιάκριτος
- Προπύδαιο κατά το 1/3 χωρίς σμήριγγες; Πρόνωτος πολύ μικρότερος από το μεσόσκουτο
- Προκνημική προεξοχή ευθεία, βραχεία και ευδιάκριτη; Ταρσοί με 4 άρθρα
- Ύπαρξη στερνοπλευρικού σκληρίτη ακριβώς πάνω από την πτέρυγα

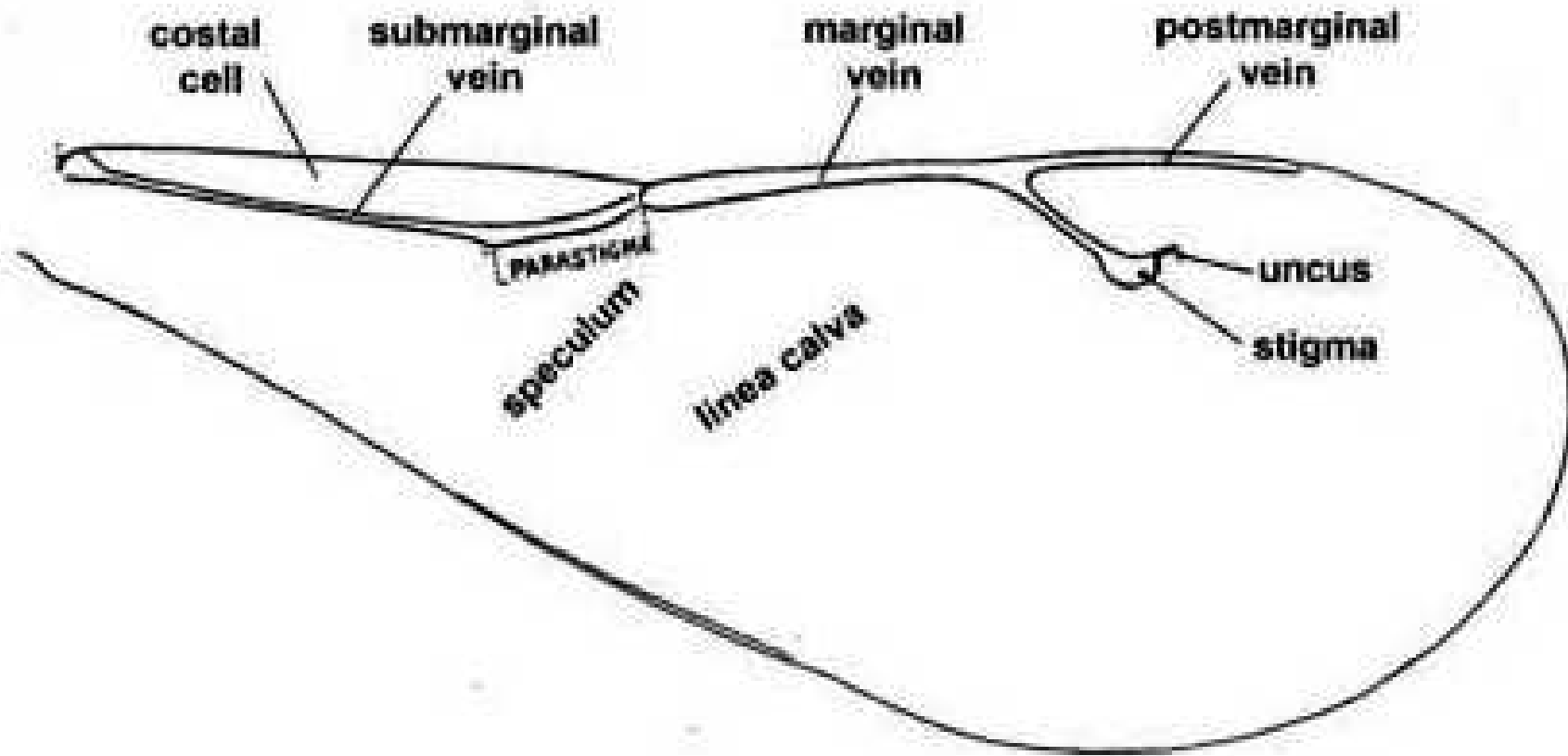

Πτέρυγα παρασιτοειδών Chalcidoidea (1)

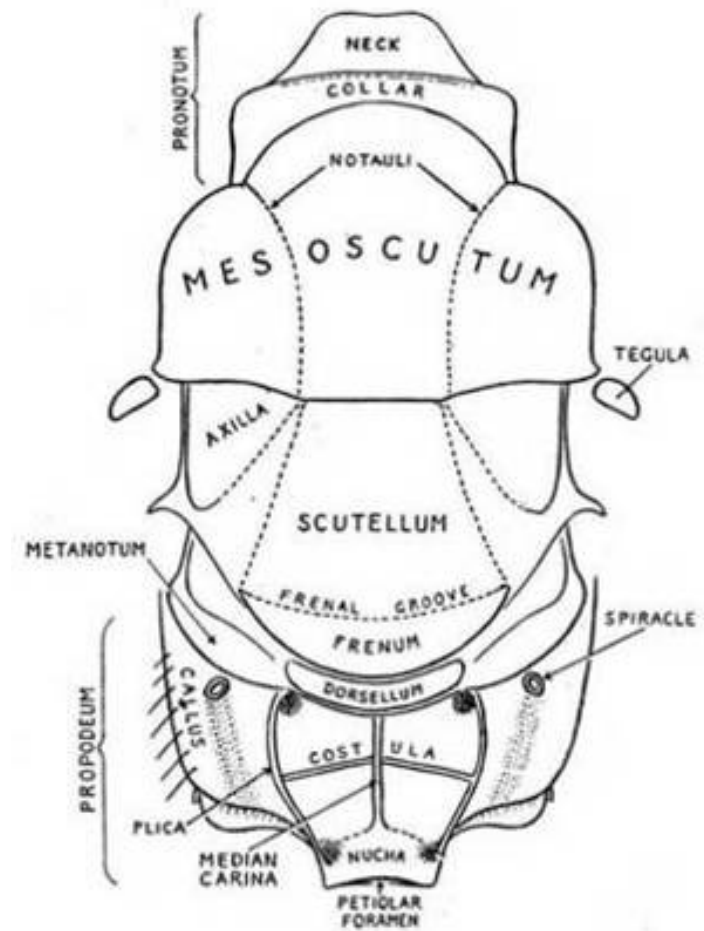
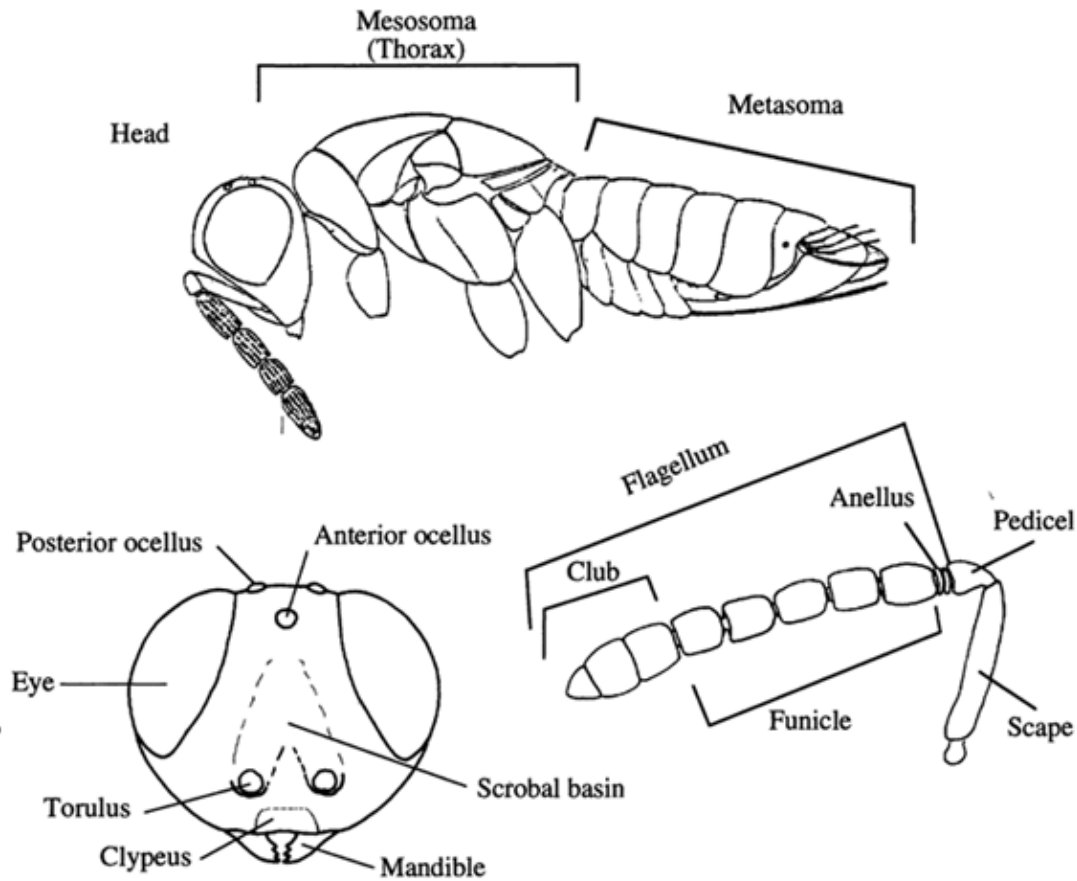
- Παρασιτοειδή ή υπερπαρασιτοειδή με **φτωχή** νεύρωση στις πρόσθιες πτέρυγες & **μεταλλικά** χρώματα και κεραίες ροπαλοειδείς ή γονατοειδείς
- **Σημείο σύγκρισης:** στις πτέρυγες

Πτέρυγα παρασιτοειδών Chalcidoidea (2)

Chalcidoidea

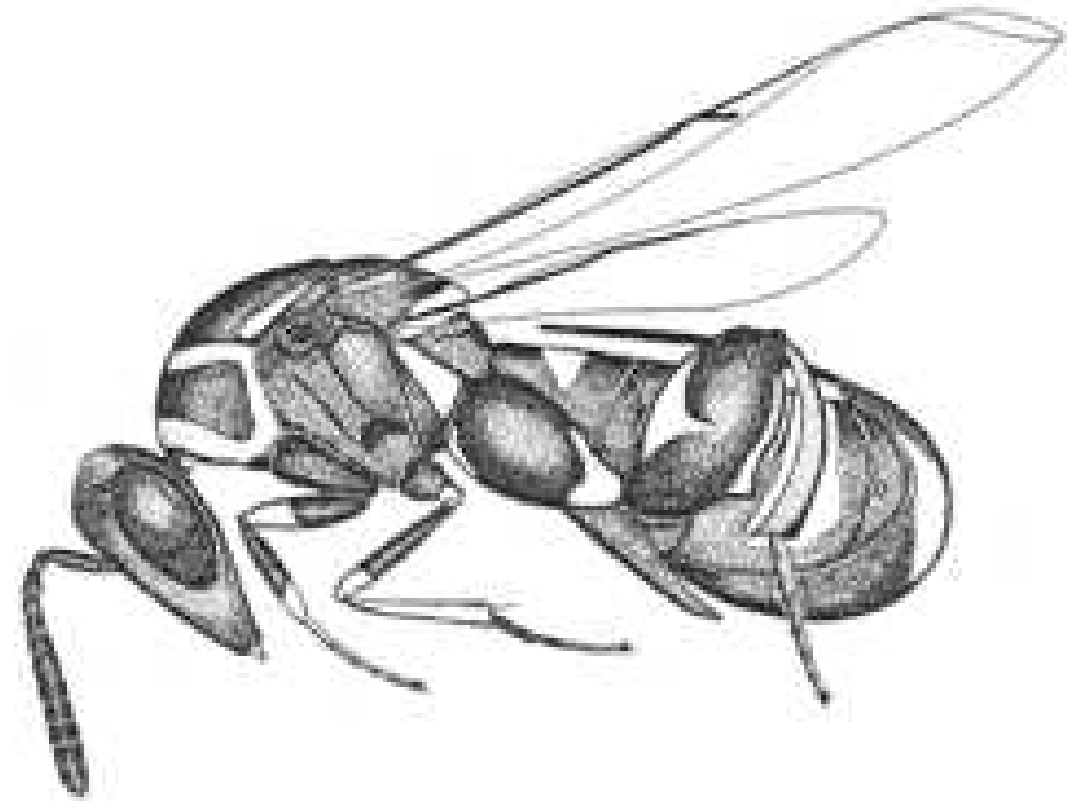

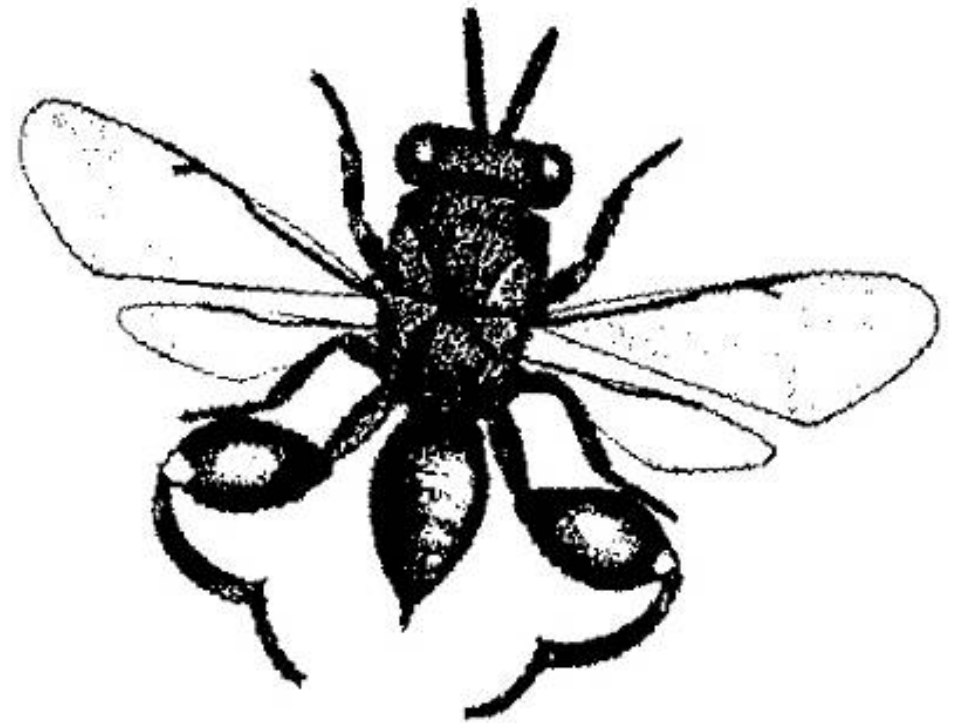
Πτέρυγα παρασιτοειδών σημαντικότερων Chalcidoidea

- **Encyrtidae:** πολύ μεγάλο υποοριακό, καθόλου οριακό & μεταοριακό
- **Eulophidae:** 2-3 mm, μεγάλο οριακό και μέτριο υποοριακό (παρασιτούν λυριόμυζα, φυλλοκνίστη)
- **Pteromalidae:** μεγάλο υποοριακό, μέτριο οριακό, μικρό μεταοριακό (παρασιτούν λεκάνιο ελιάς)
- **Aphelinidae:** πάρα πολύ μικρό στιγματικό νεύρο (εδώ ανήκουν τα *Cales noacki* & *Encarsia formosa*)
- **Trichogrammatidae:** <1 mm (πάρα πολύ μικρά), ανοιχτοκαστανά, ωπαράσιτα, έχουν 3 άρθρα στους ταρσούς όλων των ποδιών

Leucospidae Chalcidoidea

Chalcididae Chalcidoidea

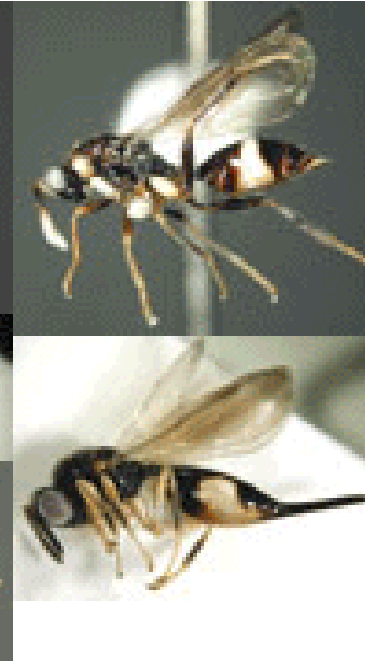
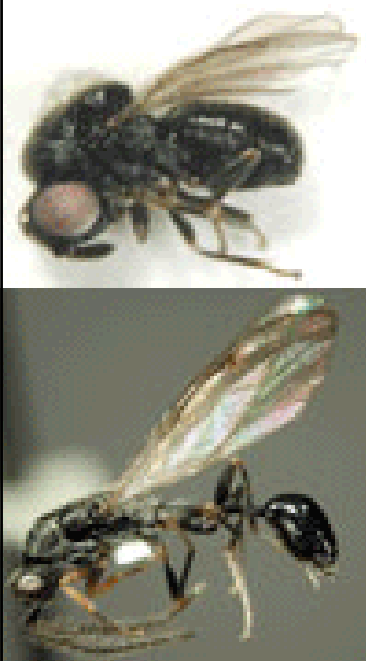

Hymenoptera: Chalcidoidea: Chalcididae:
Brachymeria sp. - female [Redrawn & modified from Prinsloo, 1980]

Chalcididae Chalcidoidea

Eurytomidae Chalcidoidea

Torymidae Chalcidoidea

Hymenoptera: Torymidae

Hymenoptera: Torymidae

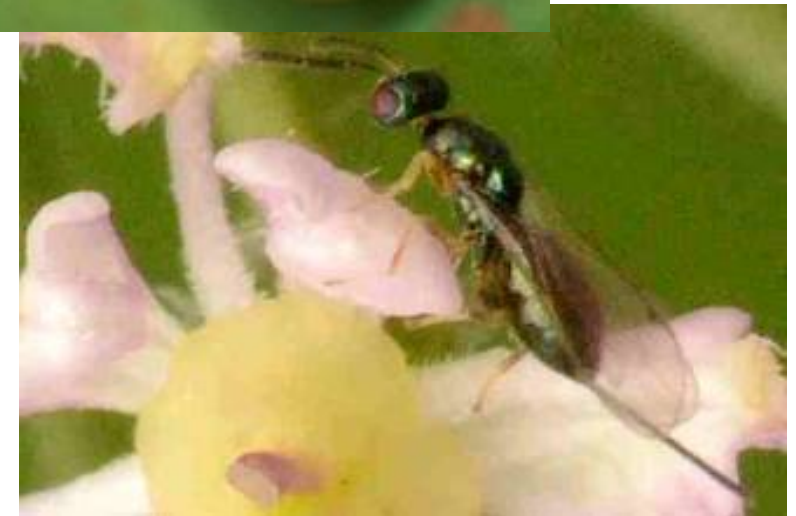
G. Zolnerowich

G. Zolnerowich

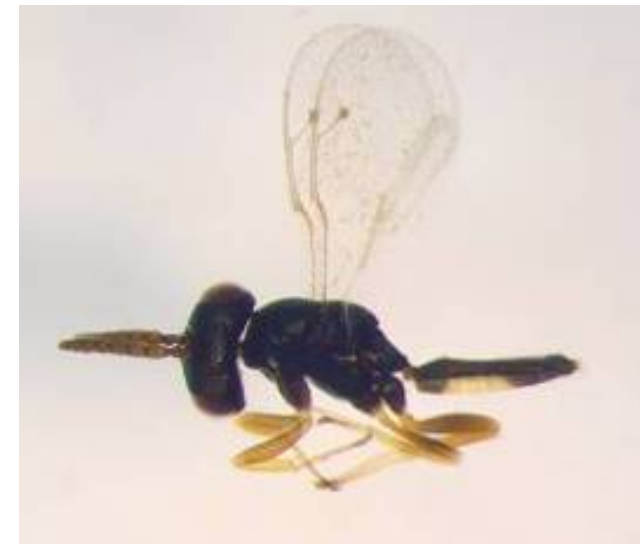
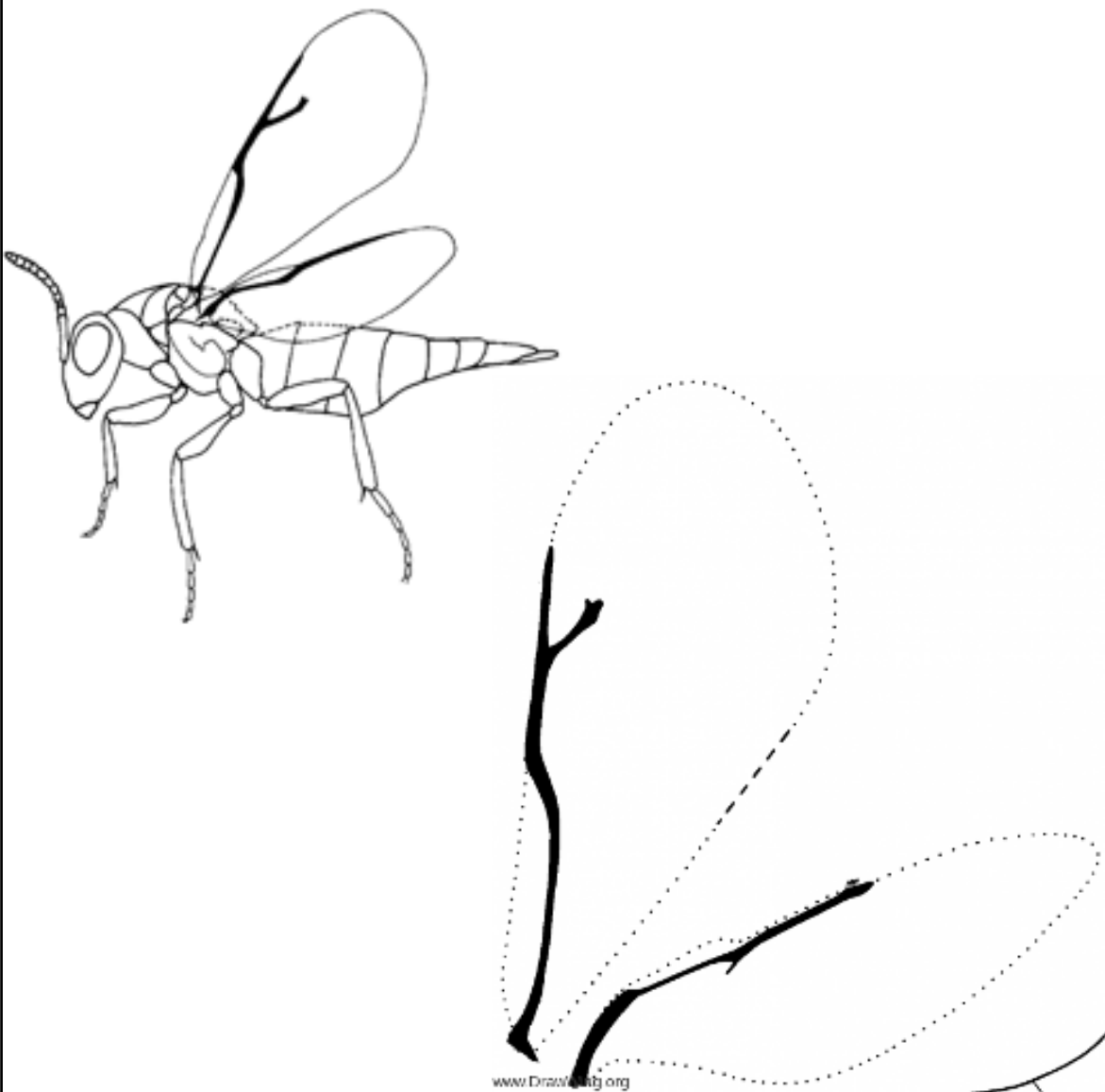
Torymidae Chalcidoidea

Θήλεα Torymidae ωθετούν σε κηκίδες των Cynipidae & Cecidomyiidae

Pteromalidae Chalcidoidea

Pteromalidae Chalcidoidea

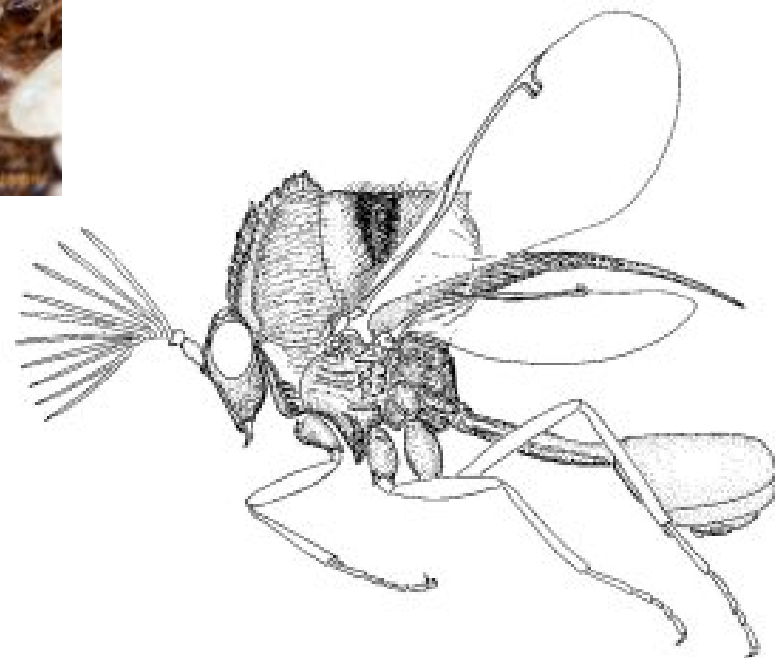
Scutellista cyanea Pteromalidae

Hymenoptera

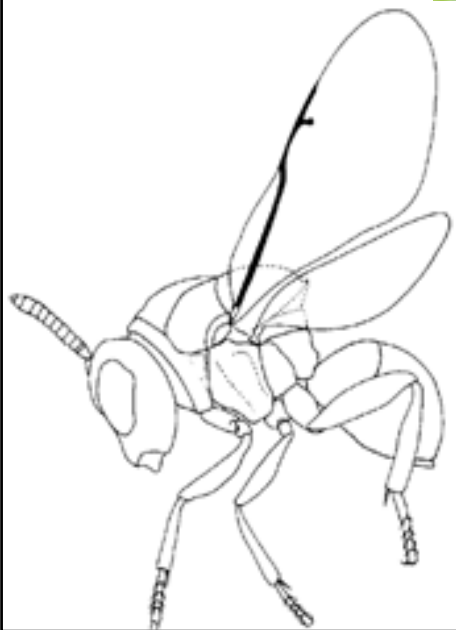
- Ωοκτόνο στο λεκάνιο της ελιάς
- Ίσως και εκτοπαράσιτο

Eucharitidae Chalcidoidea

Perilampidae Chalcidoidea

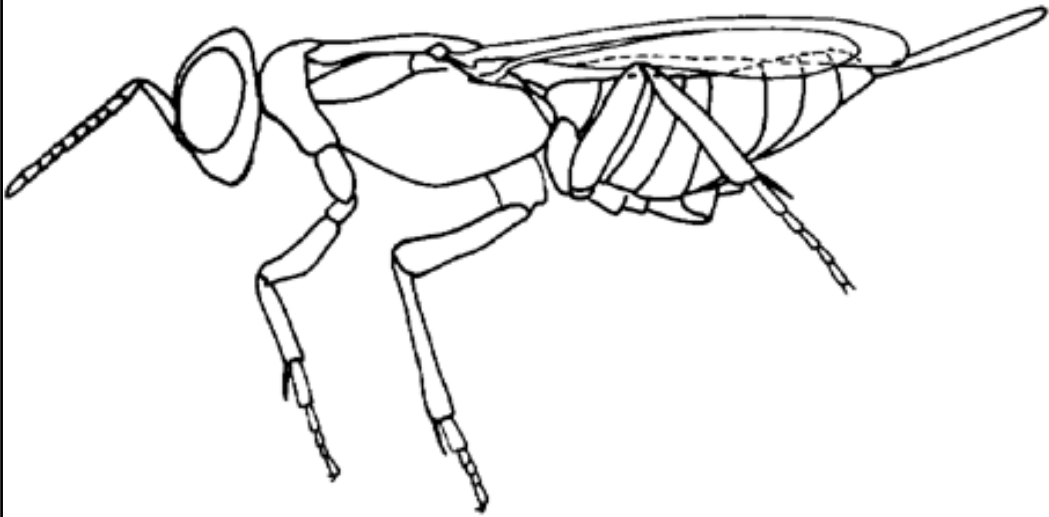

Tetracampidae Chalcidoidea

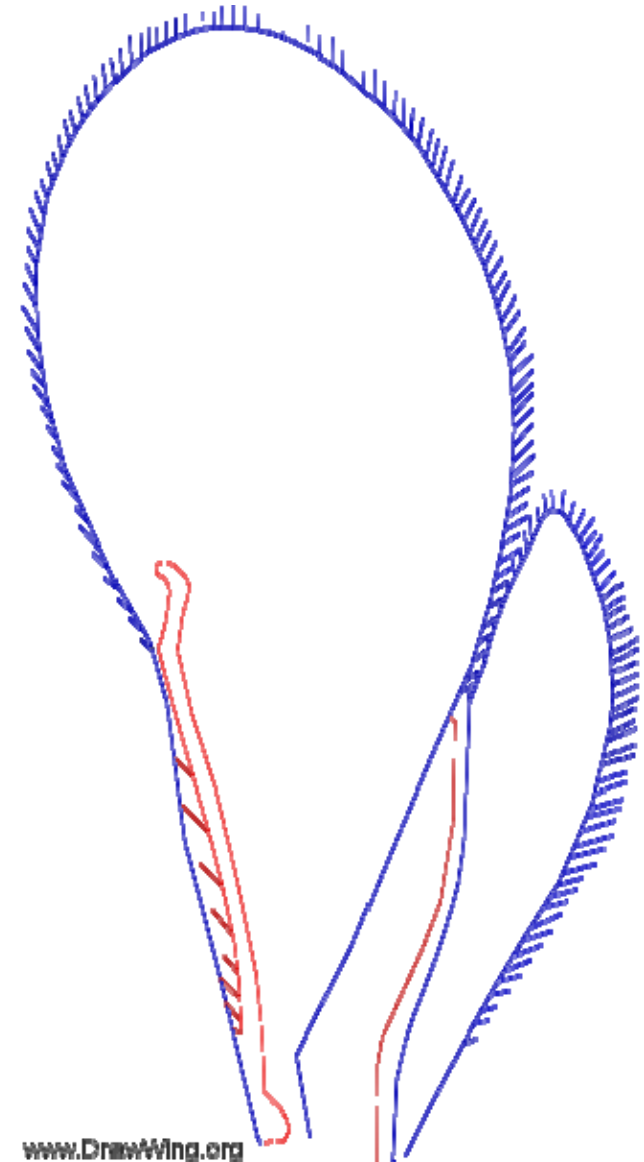
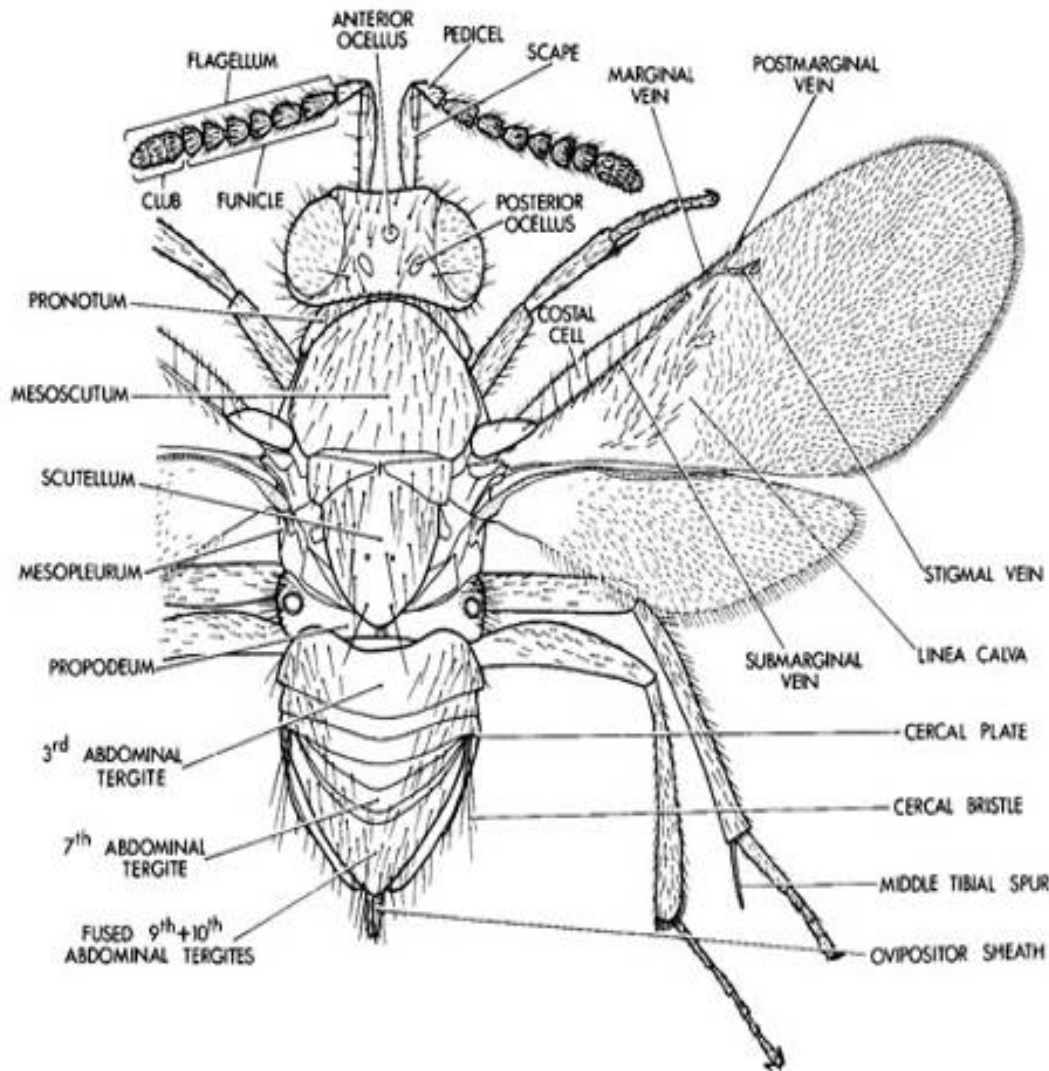
Epiclerus sp. (male)
Length: 1.2 mm

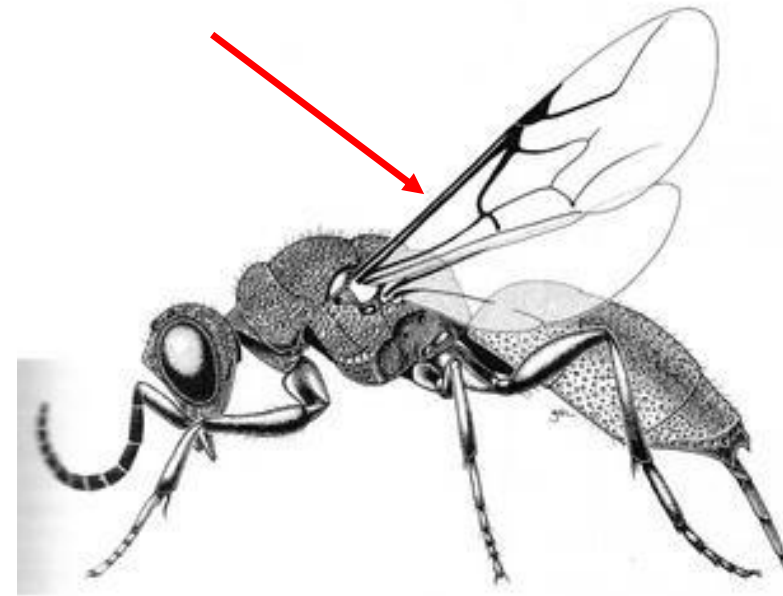
Eupelmidae Chalcidoidea

Encyrtidae Chalcidoidea

Encyrtidae Chalcidoidea

female.

Encyrtidae Chalcidoidea

Το *Epidinocarsis lopezi* παρασιτεί τον ψευδόκοκκο *Planococcus manihoti*

Encyrtidae
εξέρχεται από
ωό κατσαρίδας

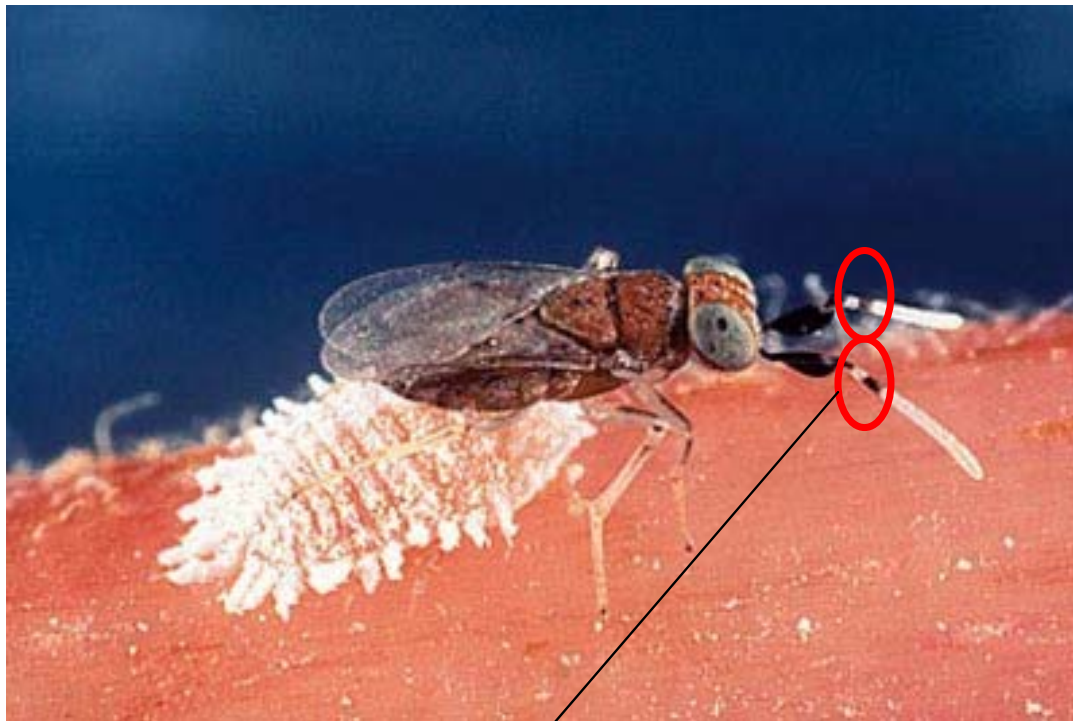
***Anargyrus pseudococci* & *Leptomastidea abnormis* & *Leptomastia dactylopii* Encyrtidae**

- Εναντία του εχθρού των εσπεριδοειδών *Pseudococcus citri*; Τα δύο πρώτα υπάρχουν στην Ελλάδα, ενώ το τρίτο είναι δασικό (δεν διαχειμάζει, ετήσιος εμπλουτισμός του)
- Ενδοπαρασιτοειδή; 1^ο+3^ο με υαλώδεις πτέρυγες, ενώ το 2^ο με καπνώδεις πτέρυγες
- Στην κεραία, το τελευταίο άρθρο του funicle είναι μαύρο και τα υπόλοιπα λευκά στο 1^ο, ενώ στο 3^ο είναι όλα τα άρθρα μαύρα

Anargyrus pseudococci Encyrtidae

Μεγάλοι οφθαλμοί,
πτέρυγες υαλώδεις

Μαύρο, τα
υπόλοιπα λευκά

Planococcus citri
Pseudococcidae Hemiptera

Anargyrus pseudococci Encyrtidae

Planococcus citri
Pseudococcidae Hemiptera

Leptomastidea abnormis Encyrtidae

«Καπνώδεις»
πτέρυγες

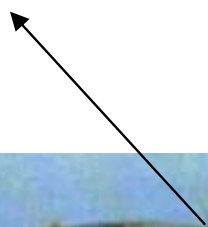
Μικρότερο μέγεθος

Planococcus citri
Pseudococcidae Hemiptera

Leptomastia dactylopii Encyrtidae

Υαλώδεις
πτέρυγες

Ανοιχτοκάστανο

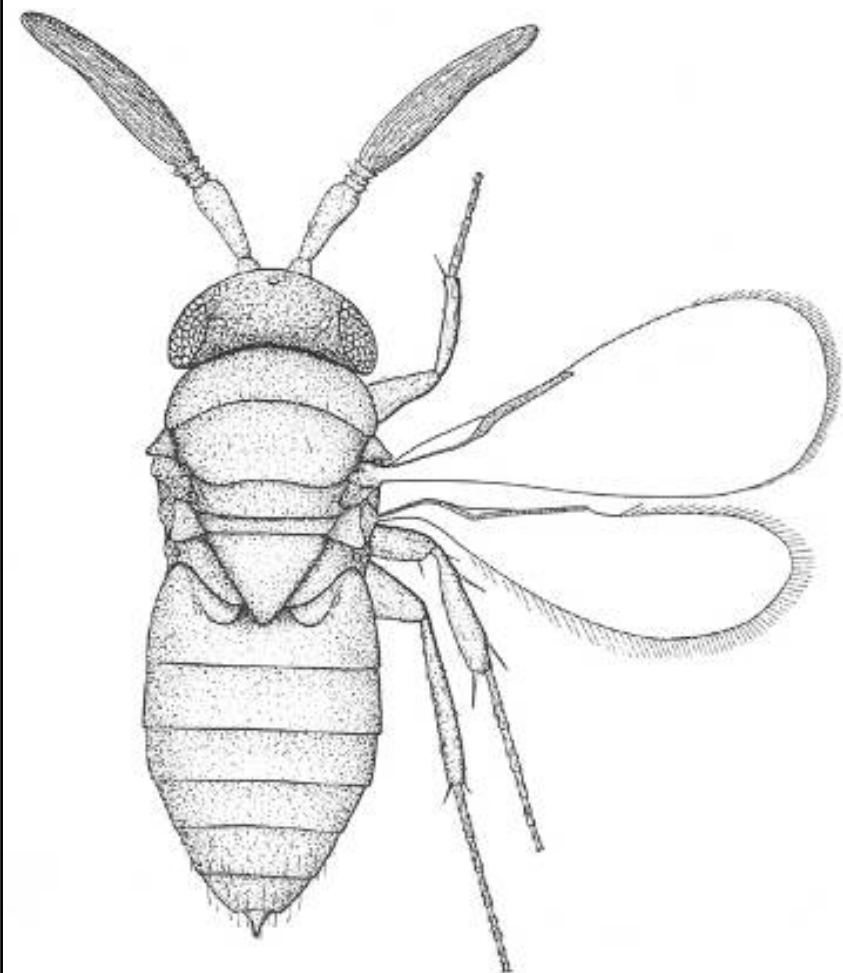
Planococcus citri
Pseudococcidae Hemiptera

Παρασιτοειδή & αρπακτικά εντόμων

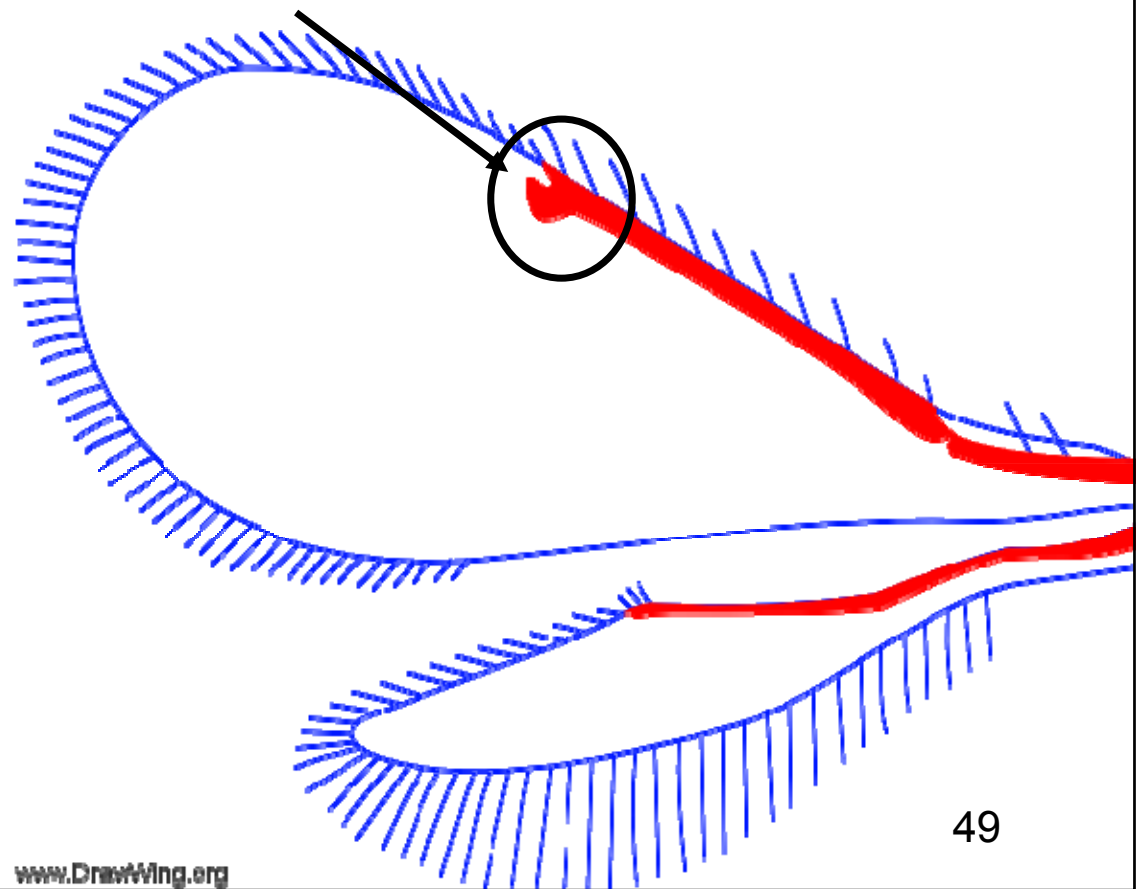
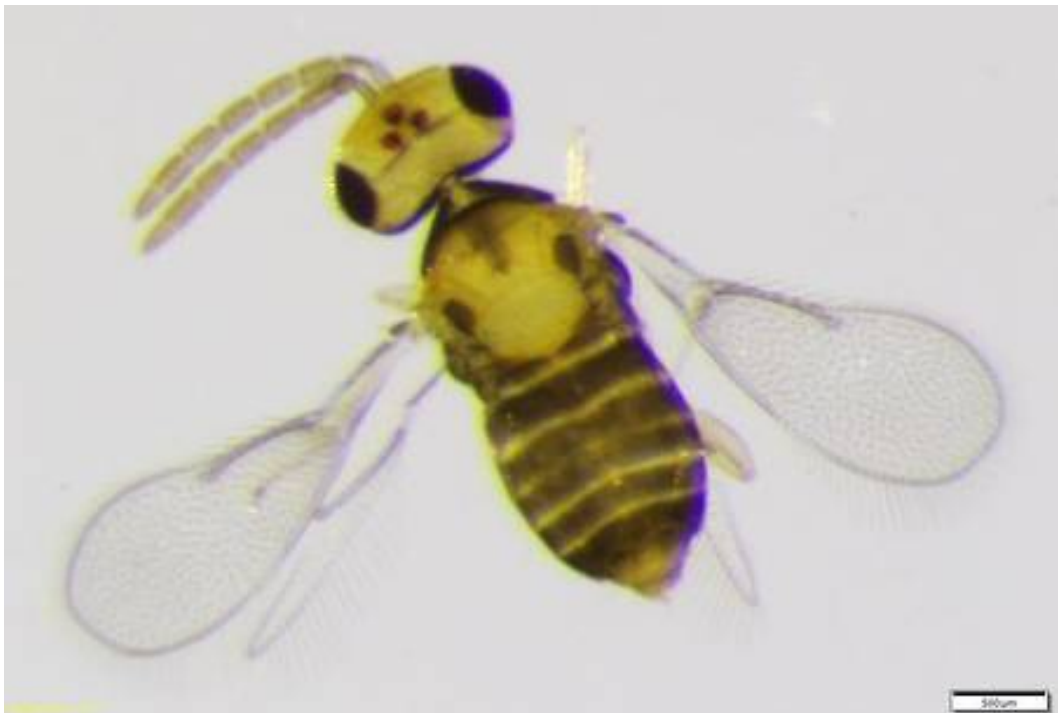
- (A) Θήλυ *Anagyrus pseudococci* (2 mm) δίπλα σε παρασιτισμένο άτομο ψευδόκοκκου (κυκλική οπή εξόδου)
- (B) το μικρότερο (1.3 mm) άρρεν *A. pseudococci* με διαφορετικό χρωματισμό και τριχωτές κεραίες, το οποίο τρέφεται από μελιτώδες έκκριμα του ψευδόκοκκου
- (C) θήλυ *Leptomastidea abnormis*, που τρέφεται από μία έρπουσα νύμφη ψευδόκοκκου
- (D) *Leptomastix erona*
- (E) μικρό (1 mm) και ταχέος κινούμενο *Acerophagus flavidulus*, που περικυκλώνει άτομα ψευδόκοκκου
- (F) το *Coccidoxenoides perminutus* (1 mm) πλησίον σε μία πρώτου σταδίου προνύμφη ψευδόκοκκου

Signiphoridae Chalcidoidea

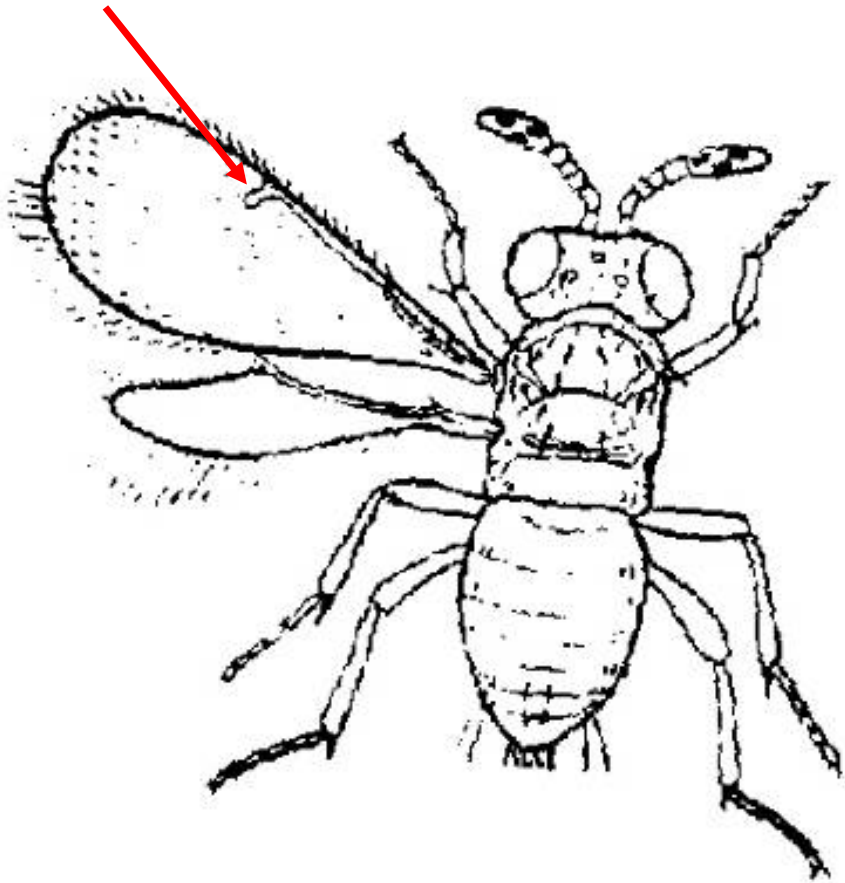

Aphelinidae Chalcidoidea

Aphelinidae Chalcidoidea

Hymenoptera: Chalcidoidea: Aphelinidae
Aphytis chrysocephali Mercet [Redrawn & modified from Trijapitzin, 1982]

Cales noacki Aphelinidae (1)

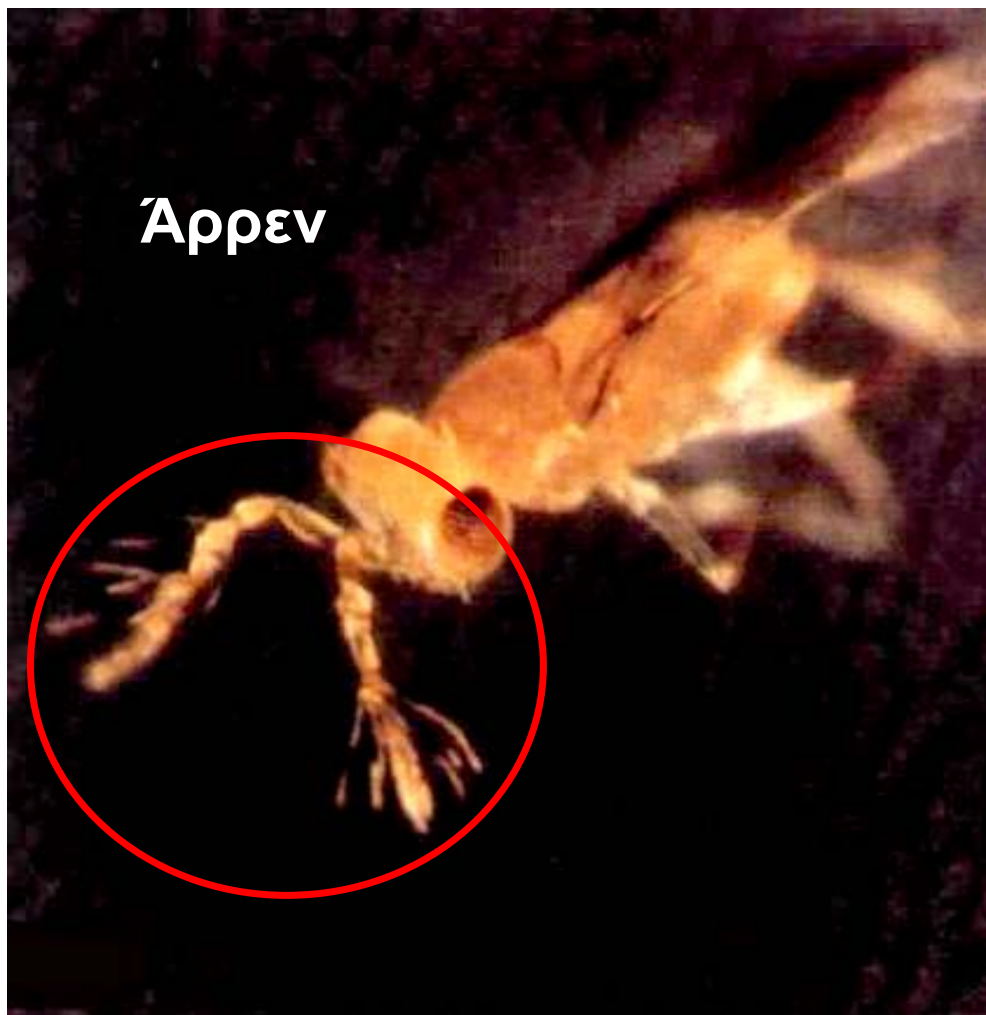
- Ενάντια του εχθρού «αλευρώδης των εσπεριδοειδών», *Aleurothrixus floccosus*
- Εισήχθη στην Ελλάδα το 1992 και μέχρι το 1994 είχε εξαπολυθεί και εγκατασταθεί σε όλες σχεδόν τις περιοχές που καλλιεργούνται εσπεριδοειδή με πολύ καλά αποτελέσματα
- Εριώδης, γιατί η νύμφη 2^{ου} σταδίου παράγει εριώδεις εκκρίσεις
- Ενδοπαρασιτοειδές (προσβάλλει τις νύμφες του αλευρώδους)
- Διπλή δράση: αρπακτικό & παρασιτοειδές
- Μικρό (0,4-0,5 mm), δύσκολα διακρίνεται με γυμνό οφθαλμό

Cales noacki Aphelinidae (2)

- Το άρρεν φέρει τρίχες στην κεραία, ενώ το θήλυ δεν φέρει τρίχες και το ρόπαλο είναι μόναρθο
- Βιολογικός κύκλος υπό κανονικές συνθήκες: 21-22 ημέρες
- Ακμαίο ζει 12 ημέρες και γεννά 47-50 ωά μέσα στις νύμφες (στάδια L2, L3, L4) του εριώδη αλευρώδη των εσπεριδοειδών (*Aleurothrixus floccosus*), όπου αναπτύσσονται η προνύμφη και η νύμφη του
- Παρασιτισμένες νύμφες του αλευρώδη έχουν ίδιο χρώμα με τις υγιείς, αλλά είναι πιο διογκωμένες
- Ακμαίο εξέρχεται από οπή εξόδου που διανοίγει στο σώμα της νύμφης του αλευρώδη

Cales noacki Aphelinidae

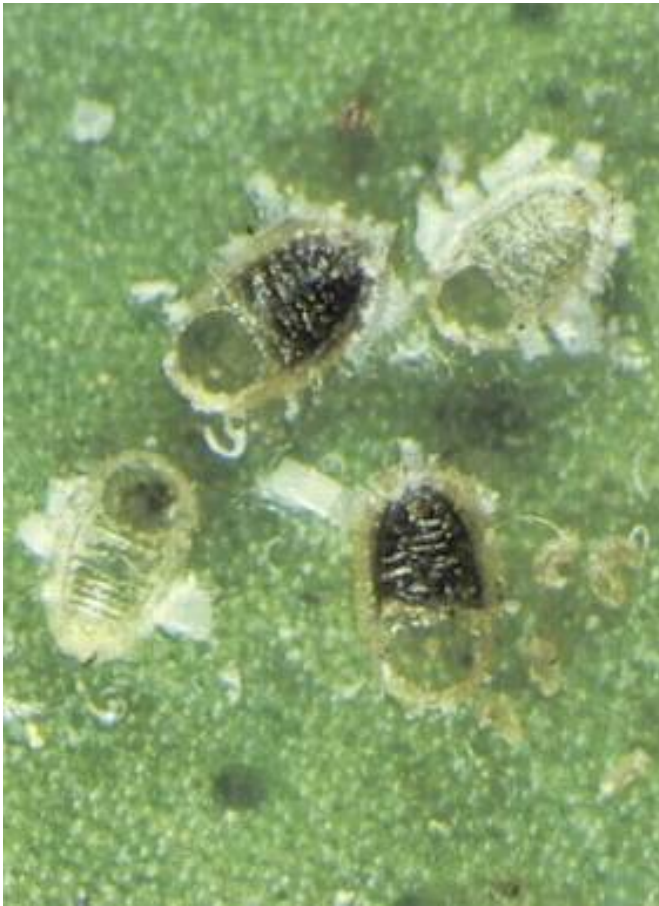

Cales noacki Aphelinidae

Aleurothrixus floccosus Aleurodidae Homoptera
Αλευρώδης εσπεριδοειδών

Cales noacki Aphelinidae

Παρασιτιτισμένες νύμφες
με σπή εξόδου

Aleurothrixus floccosus Aleurodidae Homoptera
Αλευρώδης εσπεριδοειδών

Encarsia formosa Aphelinidae

- Εναντία του εχθρού «αλευρώδεις θερμοκηπίου», *Trialeurodes vaporariorum* & *Bemisia tabaci* Aleyrodidae Hemiptera, σε θερμοκηπιακές καλλιέργειες κηπευτικών
- Παρασιτοειδές μεγέθους < 1 mm με κίτρινη κοιλία και τα άρρενα άτομα είναι σπάνια
- Θήλυ εναποθέτει 1 ωό στη **νύμφη** 3^{ου} ή 4^{ου} σταδίου του αλευρώδη, οπότε και το χρώμα της αλλάζει σε μαύρο

Encarsia formosa Aphelinidae

- Με τον ωοθέτη διατρυπά τη νύμφη και τρέφεται με νήγματα σε βάρους του αλευρώδη
- Αν $\leq 18^{\circ}\text{C}$, τότε δεν ίπταται μακριά (στον παρασιτισμό να υφίσταται θέρμανση στο θερμοκήπιο)
- Έλκεται από τα μελιτώδη εκκρίματα, ωστόσο να περιορίζονται γιατί «κρύβεται» εκεί το παρασιτοειδές
- Στο εμπόριο υφίστανται καρτελάκια με παρασιτισμένες νύμφες και όταν 1-2 αλευρώδεις/φύλλο εξαπολύονται 1000-3000 άτομα παρασιτοειδούς ανά στρέμμα

Encarsia formosa Aphelinidae

Νύμφη
αλευρώδη

Encarsia formosa Aphelinidae

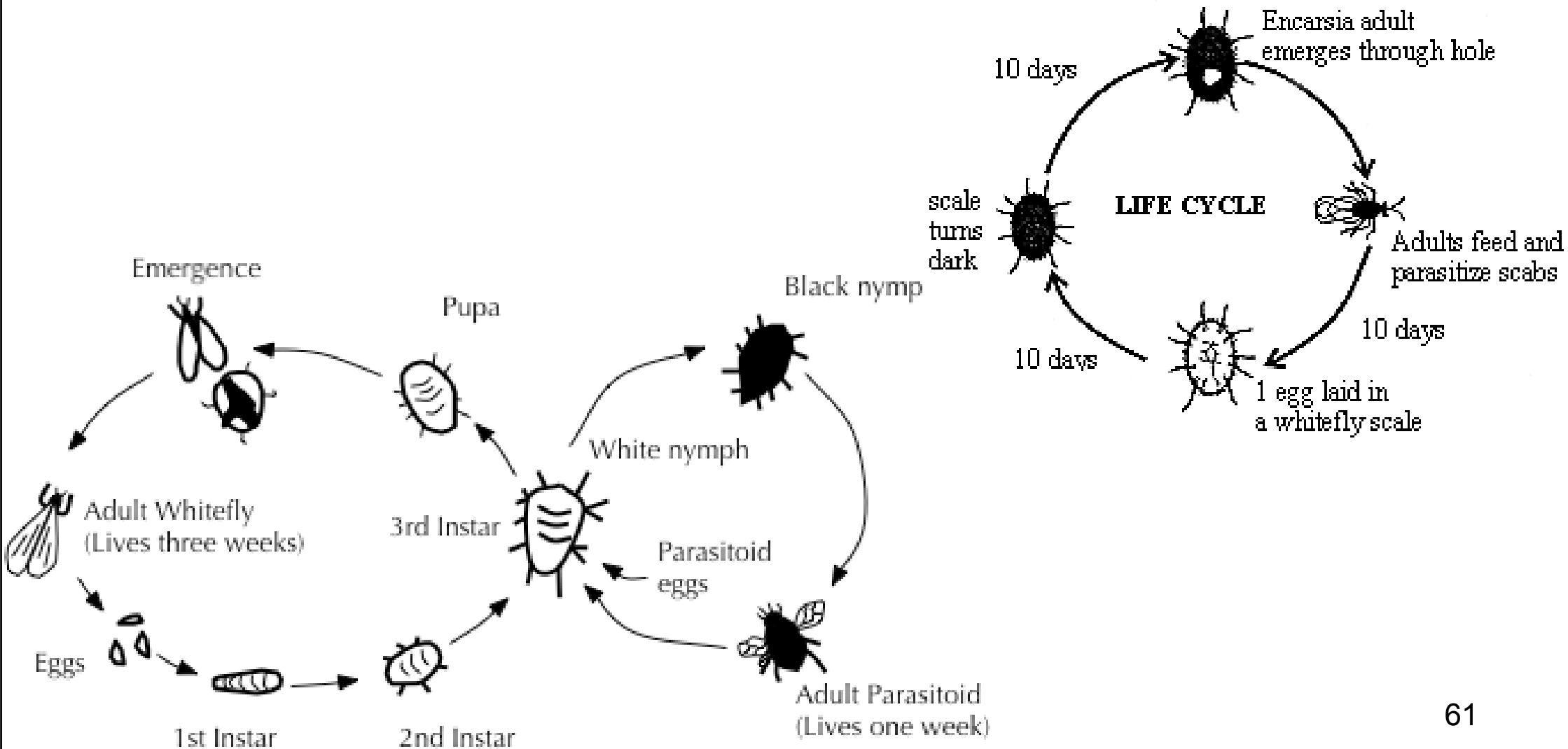
Encarsia formosa Aphelinidae

Παρασιτισμένη νύμφη
του *Bemisia tabaci* από
το *encarsia formosa*

Encarsia formosa Aphelinidae

Eretmocerrus debachi Aphelinidae

Παρασιτισμένες λάρβες του αλευρώδη
Parabemisia myricae

Aphelinus spp Aphelinidae (1)

- Πολύ μικρά έντομα (<1 mm) με περίοδο ανάπτυξης τους 2 εβδομάδων και διάρκεια ζωής των ακμαίων 3 εβδομάδων
- Ακμαία ωτοκοούν από ένα ωό στο εσωτερικό αφίδων (ενδοπαράσιτα)
- Προνυμφικό & νυμφικό στάδιο αναπτύσσονται εντός της αφίδας, ενώ το ακμαίο εξέρχεται συνήθως από ακανόνιστη οπή, που δημιουργεί στο οπίσθιο μέρος του θύματός του

Aphelinus spp Aphelinidae

- Οι παρασιτισμένες αφίδες μουμιοποιούνται και μαυρίζουν
- Τα ακμαία τρυπούν το σώμα των αφίδων με τον ωθέτη τους και προκαλούν την έξοδο αιμολέμφου με την οποία κατά προτίμηση τρέφονται
- Λειτουργούν δηλαδή και ως αρπακτικά

Aphelinus bdominalis Aphelinidae

Παρασιτισμός στο οπίσθιο μέρος του σώματος του θύματος

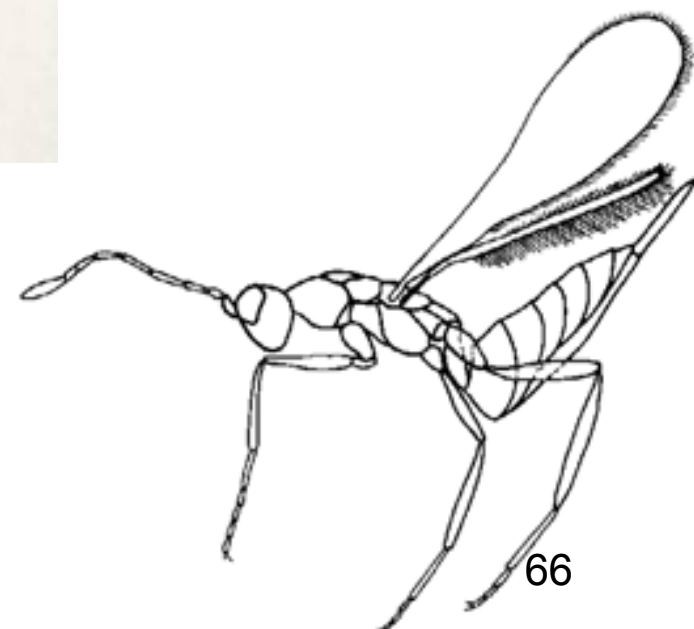

Παρασιτισμένες
αφίδες

Ενάντια της αφίδας
Macrosyphon euphorbiae

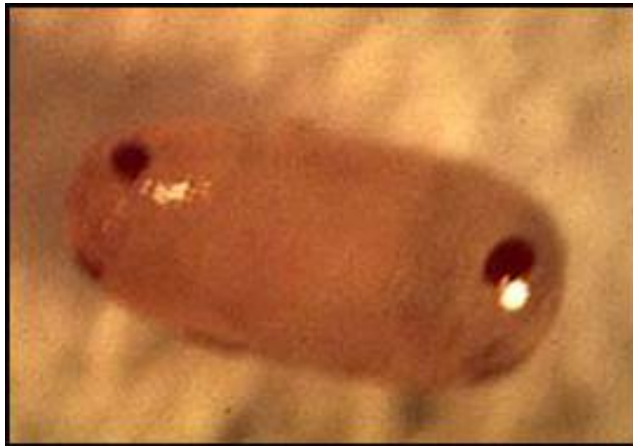
Mymaridae Chalcidoidea

Mymaridae Chalcidoidea

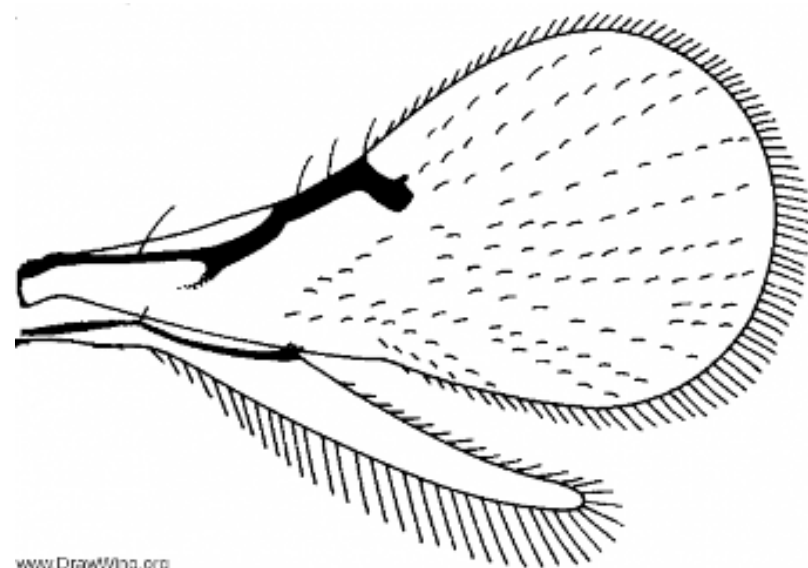
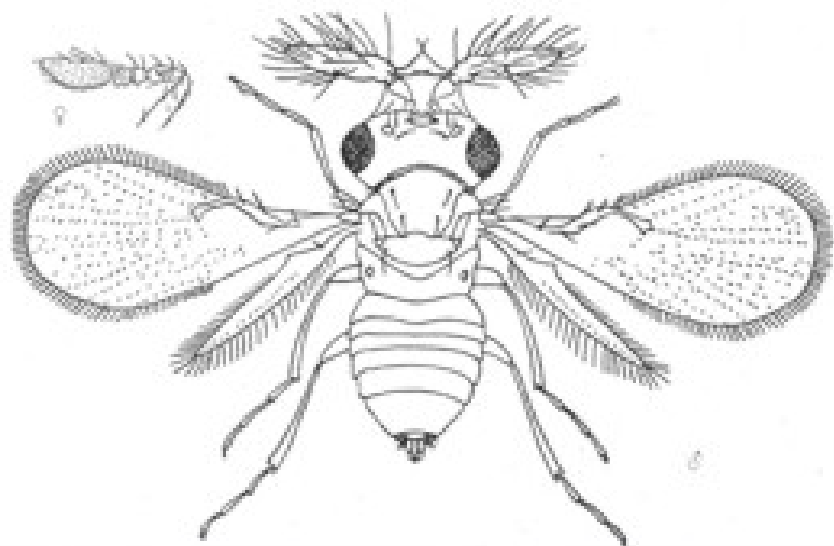

Anaphes flavipes

A. flavipes έχει παρασιτίσει τις ρυφες του *Olyena melanopus* (κρυόκερος σίτου);
Οι κόκκινο οφθαλμοί του είναι το πρώτο ορατό χαρακτηριστικό του παρασιτισμού⁶⁷

Trichogrammatidae Chalcidoidea

Trichogrammatidae Chalcidoidea

Figure 1. *Trichogramma* on eggs of agricultural pests. A) *D. saccharalis*; B) *H. virescens*; C) *S. frugiperda*; D) *T. absoluta*.

Trichogrammatidae Chalcidoidea

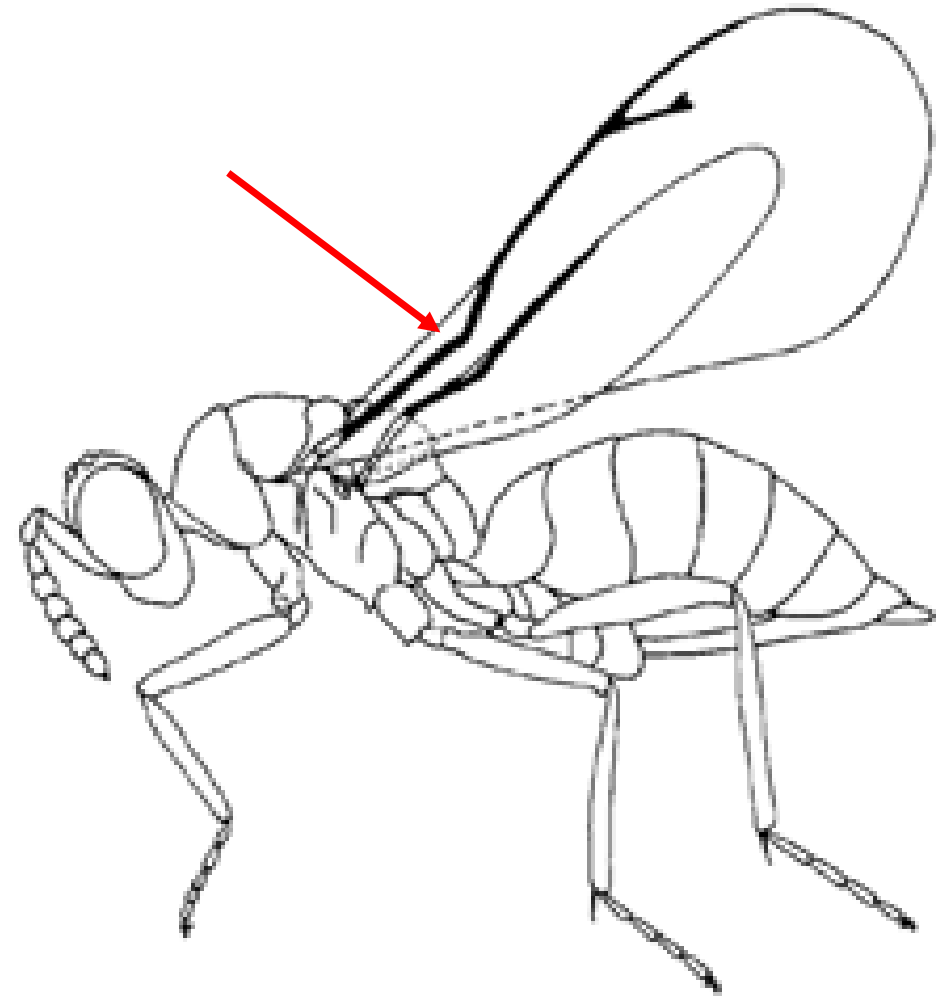
Trichogramma minutum

Trichogrammatidae Chalcidoidea

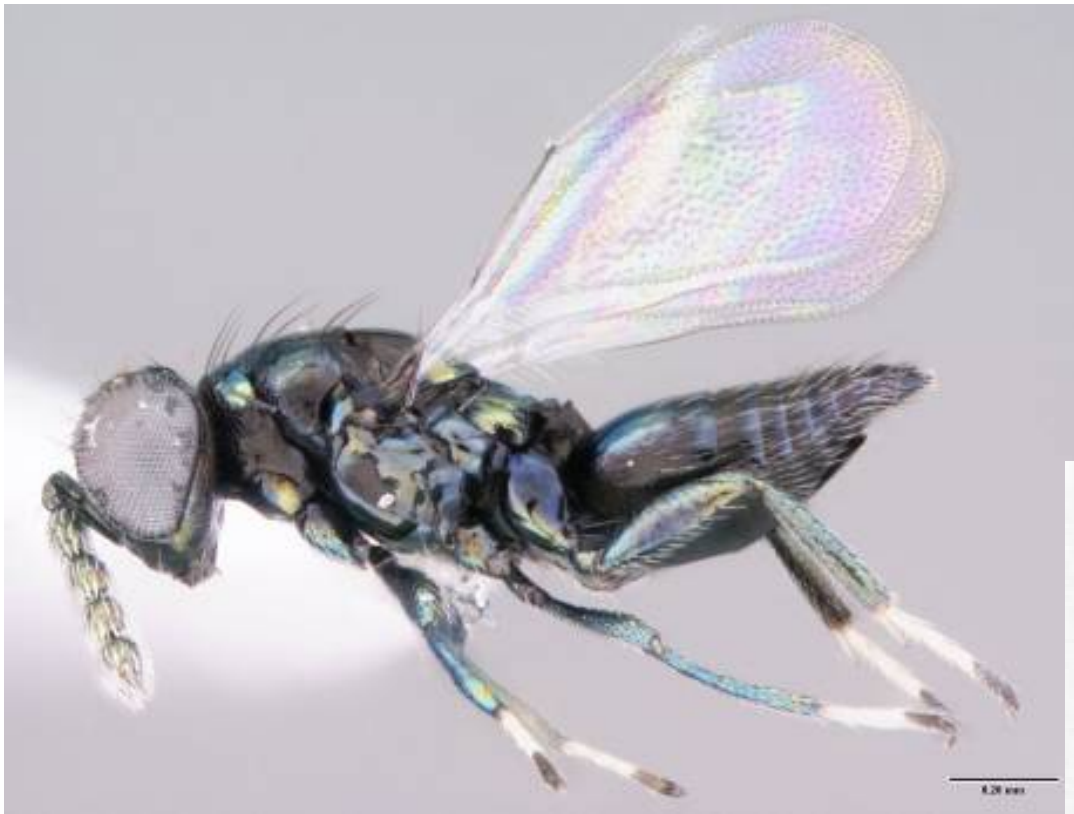
Trichogramma cacoesia εναντίον του εχθρού *Archips rosanus* (Lepidoptera)

Eulophidae Chalcidoidea

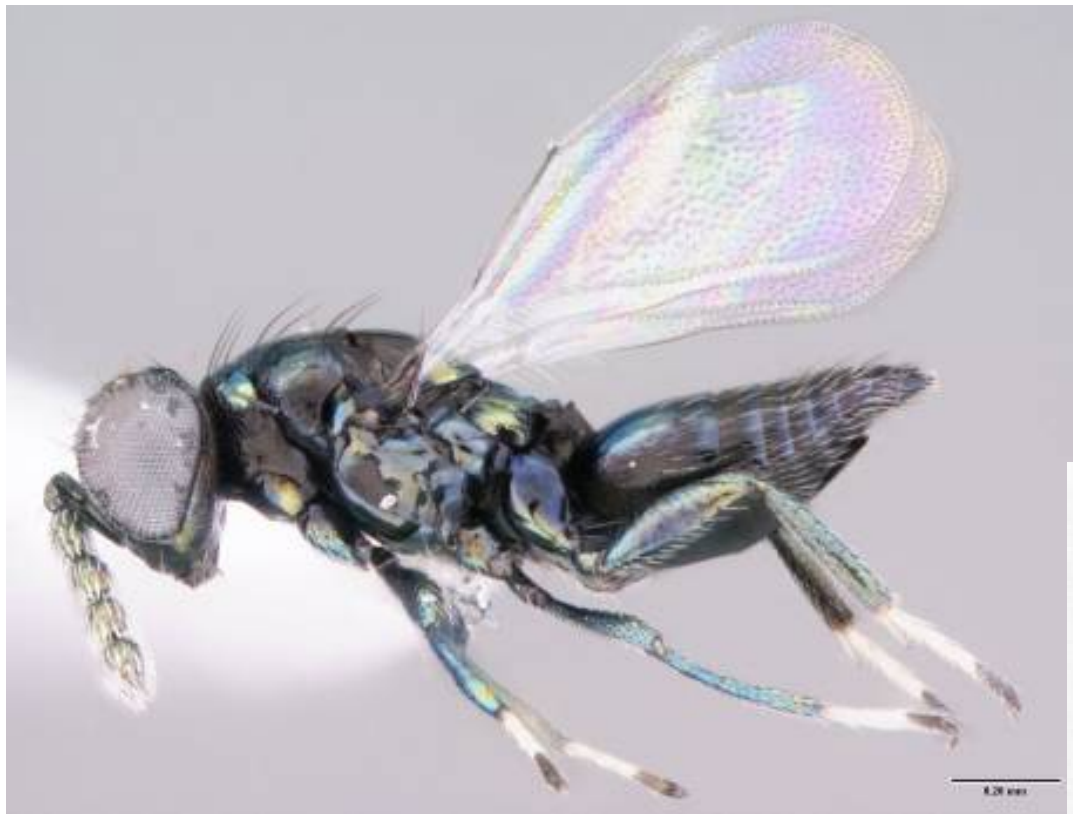

Eulophidae Chalcidoidea

Eulophidae Chalcidoidea

Eulophidae Chalcidoidea

Eulophidae έχουν παρασιτίσει
προνύμφες διαφόρων εντόμων

Citrostichus phyllocnistoides

Eulophidae

- Ενάντια του φυλλοκνίστη των εσπεριδοειδών
- Μονήρες εκτοπαρασιτοειδές
- Βιολογικός κύκλος στους 25°C 12 ημερών
- Εκεί που έχει εξαπολυθεί εγκαταστάθηκε με επιτυχία

Citrostichus phyllocnistoides

Eulophidae

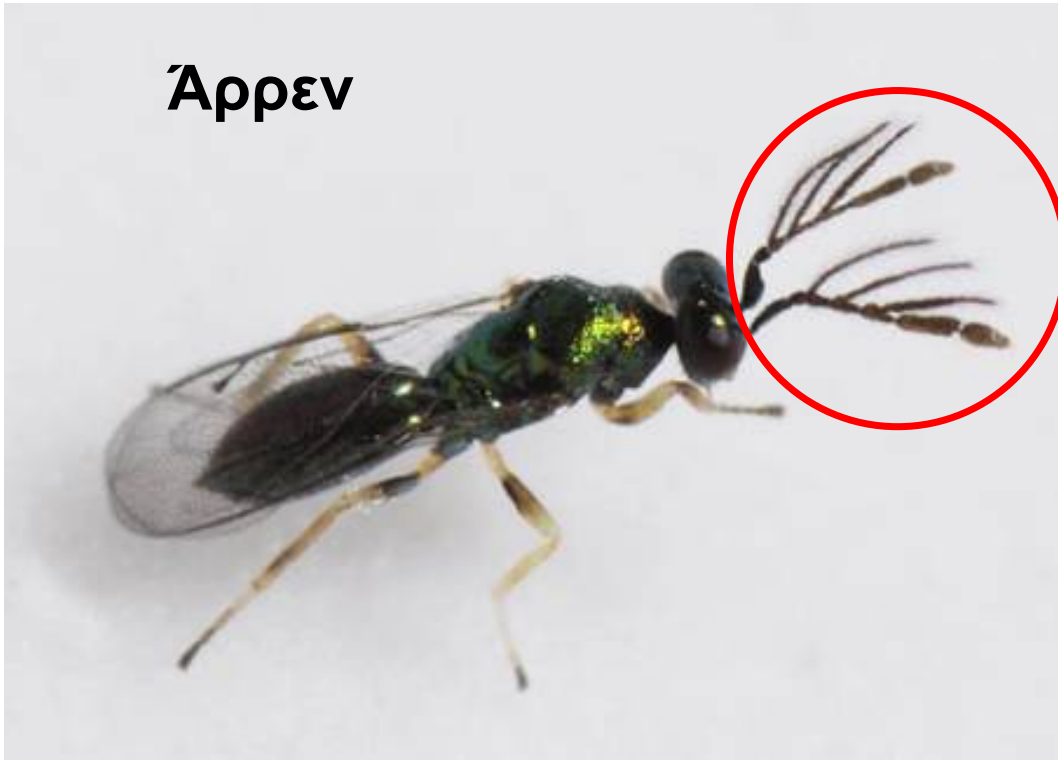

Rhigalio sp. Eulophidae

- Εναντία του φυλλοκνίστη των εσπεριδοειδών;
Ιθαγενές
- Άσπρη προνύμφη
- Εκτοπαρασιτοειδές; Η προνύμφη του παρασιτοειδούς κατατρώγει το φυλλοκνίστη και από άσπρη καθίσταται καστανή, μικρότερη σε μέγεθος και περισσότερο χονδρή

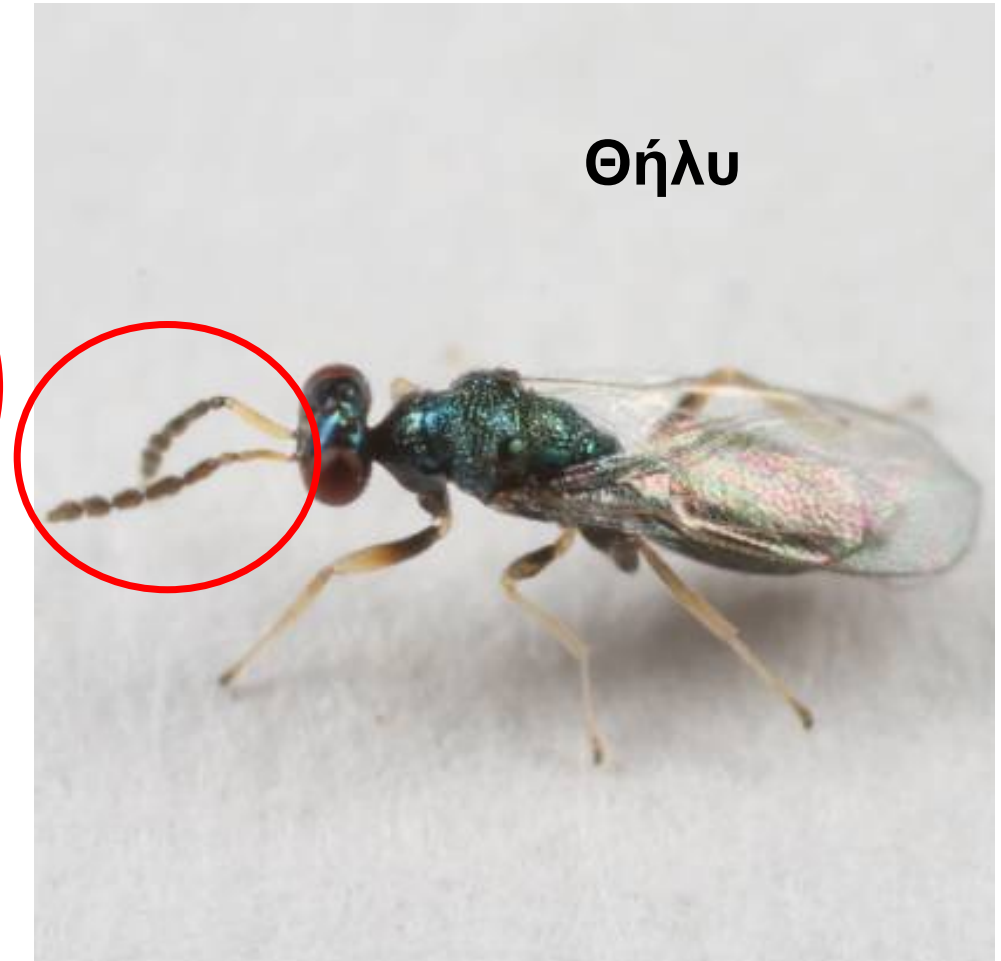
Pnigalio sp. Eulophidae

Άρρεν

Κεραία με 6 άρθρα (το *Diglyphus isaea* έχει 4 άρθρα)

Θήλυ

Ceraphronoidea

- Δεν υπάρχουν ενδιάμεσα κύτταρα στις πρόσθιες πτέρυγες, καθώς επίσης και πλευρικό κύτταρο; C+R συγχωνευμέα
- Μεσόσκοιτο σε 3 τμήματα, κοιλία μεγάλη
- **Ceraphronidae**: περιλαμβάνει παρασιτοειδή ωφελίμων εντόμων, όπως αρπακτικών Cecidomyiidae, μερικά είναι παρασιτοειδή φυτοφάγων εντόμων και μερικά υπερπαρασιτοειδή

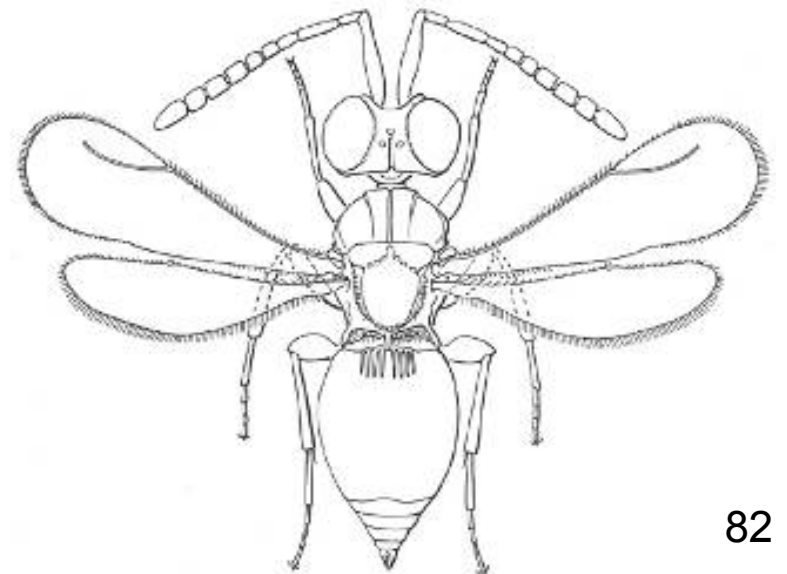

Ceraphronoidea

- **Megaspilidae:** είναι ενδοπαρασιτοειδή ποικίλων ξενιστών, ενώ μερικά είναι παρασιτοειδή κοκκοειδών
- 3 επιμήκεις αύλακες στο μεσόσκουτο; Θώρακας ενωμένος με κοιλία μέσω δακτυλιοειδούς κατασκευής
- Άλλα προσβάλλουν ωφέλιμα έντομα (αρπακτικά Hemerobiidae, Chrysopidae, Chamaemyiidae, Syrphidae) και άλλα (π.χ. *Dendrocerus* spp.) είναι υπερπαρασιτοειδή αφίδων (Apheliidae & Braconidae)

Ceraphronidae Chalcidoidea

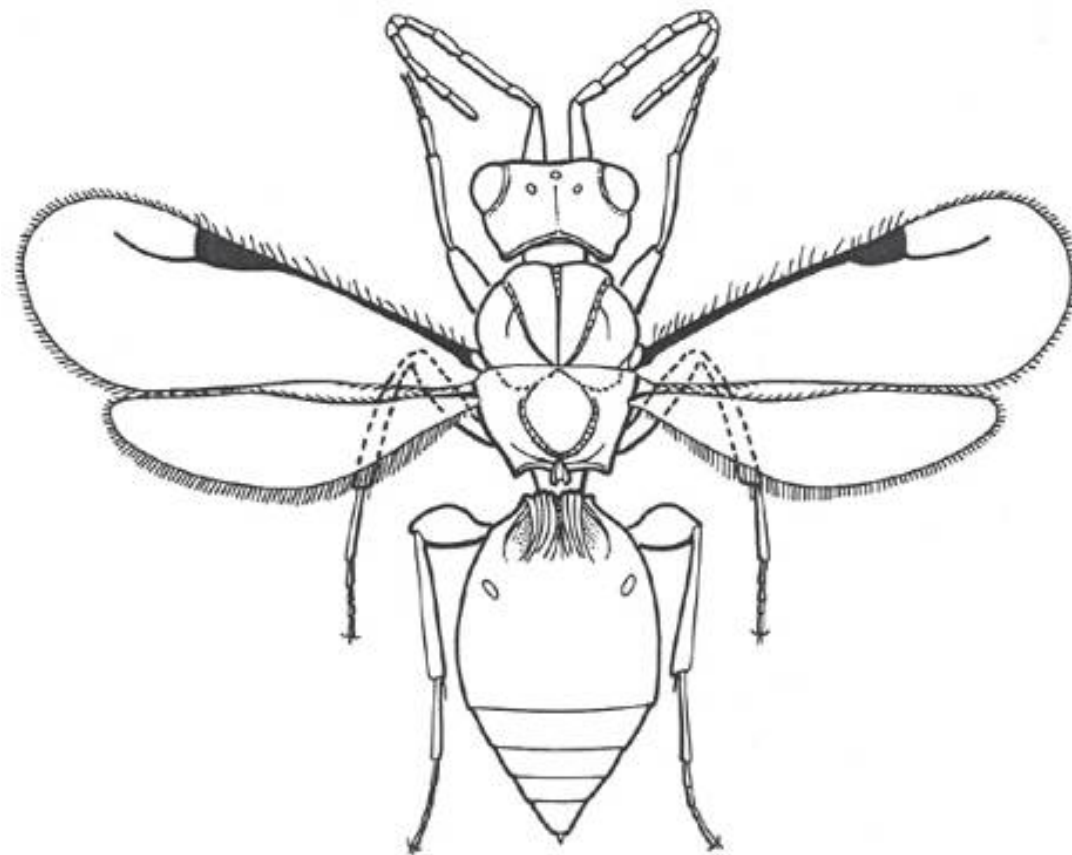

Megaspilidae Chalcidoidea

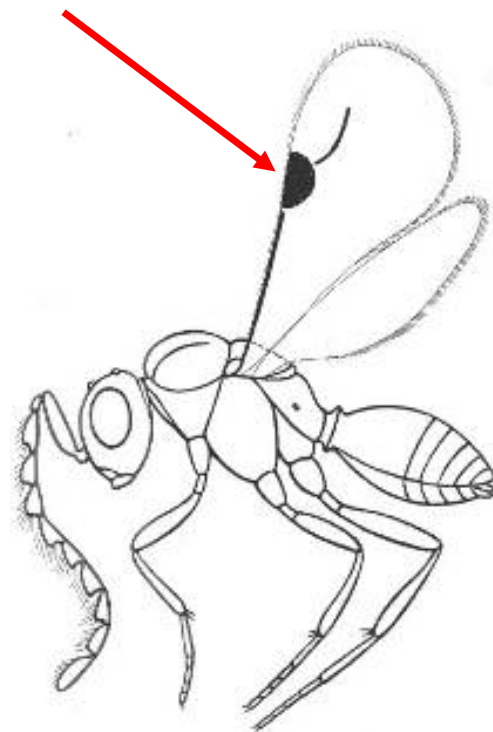
- Υπερπαρασιτοειδή αφίδων, πολύ μεγάλου μεγέθους στίγμα & στιγματικό νεύρο; Στα **νεκρά** άτομα η **κεραία** σχήματος «V»

Megaspilidae Chalcidoidea

Megaspilidae Chalcidoidea

Megaspilidae Chalcidoidea

Το υπερπαρασιτοειδές *Dendrocerus* sp.
παρασιτεί μούμια αφίδας

Βιβλιογραφία

- Ανώνυμος, 2000. Βιολογική καταπολέμηση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. 28 σελ.
- Λυκουρέσης Δ.Π., 1995. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Παραδόσεις εργαστηριακών ασκήσεων). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Παπαβλασόπουλος Α.Κ., 2001. Σημειώσεις στα εργαστήρια Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας. ΤΕΙ Ηπείρου, 72 σελ.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. Δρ Δήμητρα Ζωάκη Μαλισιόβα.

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο. Παρασιτοειδή εντόμων Β.

Έκδοση: 1.0. Άρτα, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<<http://eclass.teiep.gr/courses/TEXG105/>>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δρ Αντωνόπουλος Δημήτριος

Γεωπόνος-Φυτικής Παραγωγής ΓΠΑ

Γεωπόνος-Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας ΓΠΑ

ΕΠΠΑΙΚ ΑΣΠΑΙΤΕ

ΜΔΕ (MPhil) Φυτοπροστασίας ΓΠΑ

ΜΔΕ (MSc) Ασφάλειας Τροφίμων WUR

ΔΔ (PhD) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας NCSU USA

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ-ΙΚΥ

Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

